

Meertaligheid ALS GAVE, meertaligheid ALS KRACHT

Anza spreekt Nederlands op school, bij de bakker, in de sportclub, maar thuis spreekt ze Turks met haar ouders en haar broertje. Voor haar is Nederlands haar tweede taal (NT2). Bas spreekt enkel Nederlands en wil graag Frans leren op school, omdat hij graag tijdens de vakantie met de Franstalige vriendjes op de camping wil voetballen. Hij geniet van de speelse lesjes taalinitiatie Frans op school. Camille is geboren en getogen in de stad Luik. Frans is haar moedertaal, maar op school volgt ze bijna alle vakken in het Nederlands. Haar ouders kozen voor immersieonderwijs Nederlands als vreemde taal (NVT) om haar meer kansen te geven voor de toekomst. Eén ding hebben Anza, Bas en Camille gemeen: ze zijn alle drie erg trots dat ze meer dan één taal spreken, ook al lukt dat nog niet altijd even vlot. **Karen Reekmans**

Over de auteur

KAREN REEKMANS

geeft vakdidactiek vroeg vreemdetalenonderwijs Frans en meertaligheid aan de lerarenopleiding PXL-Education in Hasselt. Verder begeleidt ze studenten die stage lopen in het immersieonderwijs Nederlands in Luik en doet ze praktijkgericht multidisciplinair onderzoek over muzisch taal leren in meertalige klassen (www.articulan.eu).

MEER TAALKRACHT, MEER LEERKRACHT

Jonge kinderen zijn doorgaans erg gemotiveerd om vreemde talen te leren. Ze ontdekken al spelend nieuwe woorden en experimenteren met klanken. Het is zaak dit spontane spel te versterken door (toekomstige) leraren op te leiden tot taalbewuste coaches die kinderen stimuleren om met een open geest vreemde talen te ontdekken en respectvol te communiceren met meertalige klasgenootjes. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor de lerarenopleiding. Voor PXL-Education zijn taal en meertaligheid een prioriteit in het curriculum. Hoe we dit al meer dan 10 jaar invullen specifiek voor het vak 'meertaligheid', dat is een aanpak die ik graag met jullie deel.

Elk jaar schrijven studenten van secundair, lager en kleuteronderwijs in voor het vak 'meertaligheid'. Ook internationale Erasmusstudenten volgen deze lessen. We faciliteren interactie tussen reguliere en internationale studenten door in te zetten op metalinguïstische vaardigheden en te reflecteren op de meerwaarde van artistieke talen voor non-verbale communicatie. Aan de hand van stellingen vergelijken we de didactische strategieën voor vroeg vreemdetalenonderwijs in de verschillende Europese contexten en verkennen we werkvormen om kinderen bewust maken van de rijkdom aan vreemde talen. De proefflessen in basisscholen, samen met de studenten van la Haute Ecole de la Ville de Liège, geven onze studenten een boost om met voldoende zelfvertrouwen een ervaringsstage te doen in een meertalige school.

VERTEL EEN VERHAAL, KIES ZELF JE TAAL

Een eerste uitdaging bestaat erin om een verhaal te vertellen in verschillende talen en er betekenis aan te koppelen met gebaren, mimiek, beweging en klank. Deze heeft als doel de taalgevoeligheid van jonge kinderen verder te ontwikkelen door hen nieuwe woorden te laten ontdekken in verschillende vreemde talen. Dit lukt dankzij een duidelijke verhaallijn enerzijds en een krachtige expressie van de vertellers anderzijds. De werkvorm nodigt de kinderen uit een vervolg te verzinnen voor het verhaal door het te tekenen of het in groep uit te beelden. Op die manier oefenen de studenten de

Enkele leestips

Joosten, F. (2017, september 22). Geef les met heel je lichaam, niet alleen met je hoofd. Opgehaald van PXL eXperts, het digitale magazine van PXL-Research & PXL-Congress op 22 september 2017: <https://pxlexperts.smallteaser.com>

Reekmans, K. (2018). Vertaal je verbeelding in muziek, woord, beeld en gebaar!. School- en klaspraktijk september 2018 (jrg 58), pp. 2-4.

Reekmans, K., Putzeys, I., Halink, R. & Norie, S. (2017). HAYYA: verhalen spelen, talen leren. Handleiding mimisch taalleren Nederlands als tweede taal voor anderstalige nieuwkomers (NT2), met de financiële steun van de Nederlandse Taalunie. *[Gratis handleiding storytelling]*

Reekmans, K., Roden, C. & Nauwelaerts, K. (2017). Vertaalde verbeelding: muzische inspiratie voor taalstimulering in de meertalige klas. Antwerpen: Garant. *[Boek met muzische workshops NT2/NVT]*

Europees Talenlabel

De initiatieven die in dit artikel worden beschreven, zijn ook genomineerd voor het Europees Talenlabel 2019, dat dit jaar als thema 'Taaldiversiteit op school omarmen en ondersteunen' heeft meegekregen. Op de Europese Dag van de Talen, die jaarlijks plaatsvindt op 26 september, reikt Epos vzw het label uit aan innovatieve initiatieven rond taal en meertaligheid.

didactische strategieën voor talensen-bibilisering en muzische vorming.

Hoe gaan ze te werk? Studenten van de drie opleidingen schrijven samen met internationale Erasmusstudenten en de studenten uit Luik een verhaal met een duidelijke vertelstructuur en vertellen het elk in hun moedertaal. Dankzij 'Storytelling' wordt het verhaal helemaal tot leven gebracht. Zo leren studenten op een constructieve manier te communiceren met peers die niet noodzakelijk een gemeenschappelijke taal spreken en worden ze zich bewust van het belang van een veilige leeromgeving. Elk jaar weer zijn de studenten aangenaam verrast wanneer ze tijdens de proeflessen in de scholen merken hoe kinderen spontaan mee in het verhaal duiken. Ook het vergelijken van klanken uit verschillende talen levert verrassende inzichten op. Kinderen zoals Anza bloeien pas echt open als ze de woorden in hun moedertaal uitspreken. Ze zijn telkens weer oprecht geïnteresseerd in elkaars thuistalen.

LEER EEN NIEUWE TAAL, BRENG HET MUZIKAAL

Als tweede uitdaging geven de studenten een lesje taalinitiatie in een vreemde taal die ze vlot beheersen. Taalinitiatie heeft als doel jonge kinderen op een speelse manier een vreemde taal aan te leren zonder pen en papier. De sleutels tot succes zijn focus op waarnemen met alle zintuigen en spelenderwijs de nieuwe taal inoefenen dankzij de verschillende muzische werkvormen. Dit jaar werd de oefening gekoppeld aan een voorleesmoment met de meertalige vertelkiosk van vzw Foyer (Brussel) die op reis was in de bibliotheek van Genk. Heel wat prentenboeken in verschillende thuistalen werden gepresenteerd in de vorm van een digitaal kamishibaitheatertje.

Hoe pakken we dit aan? De studenten prikkelen de nieuwsgierigheid van de kinderen met aantrekkelijke materialen en geluiden. Ze kiezen voor interactief taalonderwijs met de handpop door kinderen te betrekken bij het verhaal of de spelvormen. Door taal systematisch te koppelen aan een handeling en een geluid, kunnen de kinderen de betekenis van de woorden achterhalen. Kinderen onthouden nieuwe woorden beter als je hen stimuleert taal zelf om te zetten in beweging en hen aanmoedigt klanken op speelse wijze te imiteren. Voor het verhaal over 'Ombela' van Ondjaki & Rachel Caiano mochten de kinderen de emoties versterken met percussie en mimiek. Herhaling van cruciale zinsstructuren uit het verhaal mag in de verschillende spelactiviteiten uiteraard niet ontbreken. Al zingend heeft Bas de nieuwe woorden gememoriseerd.

GEEF JE VAK IN EEN ANDERE TAAL, KIES AUTHENTIEK MATERIAAL

Een derde en laatste uitdaging is *Content and Language Integrated Learning* (CLIL). De studenten observeren in een immersieschool in de provincie Luik hoe Franstalige kinderen meerdere vakken volgen in de schooltaal Nederlands. Aan de hand van een kijkwijzer verzamelen ze goede praktijkvoorbeelden en bespreken we kritisch welke aanpak werkt. Daarna bereiden we een projectweek voor waarin vakoverschrijdend werken een bepalende factor is. Voor elk leergebied gaan we na welke didactische wenken voor taalontwikkelend lesgeven cruciaal zijn om alle kinderen actief te betrekken bij het leerproces. Een eerste proefles geven we samen in co-teaching. Camille was alvast in haar nopjes!

Ten slotte betrek ik enkele studenten actief in mijn onderzoeksproject Art-CULan (Art, Time, Culture, Language) samen met PXL-MAD en PXL-Music. De creatieve workshops die ze samen met de muzikanten en illustratoren uitwerken en uittesten tijdens de ervaringsstage of als ontwerp voor hun bachelorproef, moeten ook leerwinst opleveren voor andere leergebieden. Focus ligt op procesgericht leren en rijke impulsen geven om out-of-the box te denken. Door studenten een actieve rol te laten spelen in het onderzoek, wil ik hen uitdagen om innovatieve werkvormen uit te testen in de praktijk. Ze ervaren wat werkt in een meertalige school en hoe je samen met partners deze uitdaging aangaat. Ook hier is een veilig klasklimaat een cruciale randvoorwaarde.

TOT SLOT

Door te vertrekken van een krachtig verhaal en taal in te oefenen met muzische activiteiten waarin kinderen een actieve rol opnemen, kan je hen spelenderwijs nieuwe talen laten exploreren. Door toekomstige leraren in taalheterogene groepen te laten reflecteren op hun eigen leerstijl en natuurlijke taalgevoeligheid, worden ze zich bewust van de context waarin meertalige kinderen opgroeien en leren ze welke strategieën ze in de klas moeten hanteren om dankzij deze talige diversiteit kinderen vaardiger te maken in de schooltaal Nederlands enerzijds en hen een goede basis te geven voor vreemdetalenonderwijs anderzijds. Waar het om draait, is de meertalige identiteit van de kinderen als startkapitaal te gebruiken om de algemene taalvaardigheid te verhogen en een open houding te versterken als basis voor de toekomst. Meertaligheid als gave, meertaligheid als kracht.